

گفت و گویی با مدیر نظارت بر داروی دانشگاه علوم پزشکی نه بیمار مشتری است، نه آنتی بیوتیک گشند هی ویروس

تعهد 10 ساله داروخانه ها برای خدمت رسانی در مناطق پرجمعیت و کم برخوردار

هم اکنون 74 داروخانه در سطح دو شهرستان کاشان و آران و بیدگل فعالیت می کنند که 9 مورد در داخل بیمارستانهای دو شهرستان فعال اند 67. داروخانه هم در سطح شهرستان کاشان فعال اند که شامل شهرهای نیاسر، برزک، قمصر، جوشقان قالی، نوش آباد، نصرآباد و ابوزیدآباد و روستای محمدآباد کویر هم می شود. طبق آیین نامه داروخانه ها، در کاشان به ازای هر 6 هزار نفر یک داروخانه لازم است.

الان با دو مجوز جدیدی که هفته های اخیر صادر کردیم به اندازه همین دو مورد بالاتر از میزان استاندارد می باشد، داروخانه داریم. در مورد تأسیس داروخانه ها در کاشان، اقدامی که شده این است که متقاضی را الزام کرده ایم حتماً باید در خیابان و محله ای آن را تأسیس کند که دسترسی مردم به دارو آسان شود. اتفاقی که در 90 درصد شهرهای کشور ما رخ نداده. ما در طول 20 سال گذشته غیر از 4 الی 5 مجوز، بقیه مجوزها بالاجبار در نقاطی از شهر بوده که فاقد داروخانه بوده اند مثل فین بزرگ و کوچک، ناجی آباد فاز یک و دو، خیابانهای نطنز و کارگر، مناطق راوند و طاهرآباد و لتهر با تعهد 10 ساله که تا 10 سال موقعیت مکانی خود را تغییر ندهند و بعد از این مدت اگر متقاضی جدیدی برای جایگزینی آنها شناسایی شد، به موقعیت جدیدی مثلاً در داخل شهر نقل مکان کنند. هر روستایی اگر دارای حتی یک پزشک و متقاضی تأسیس داروخانه در آن روستا هم یافت شود، ما موظف به صدور مجوز هستیم.

با این که مثلاً هم اکنون در روستای نسلج -پرجمعیت ترین روستا در کاشان- داروخانه نیست اما علاوه بر اینکه در مرکز بهداشتی درمانی نسلج خدمات دارویی ارائه می شود داروخانه نیاسر را هم موظف کرده ایم به اطراف از جمله روستای نسلج خدمات بدهد.

30 درصد بالاتر از حد متوسط جهانی؛ میزان مصرف آنتی بیوتیک ایرانی ها

به طور متوسط 3/2 الی 3/4 قلم دارو در هر نسخه از پزشکان شاغل کاشان یافت می شود و در حدود 50 درصد نسخه هایی که پزشکان می نویسند شاهد تجویز آنتی بیوتیک هستیم، که این آمار با نرم کشوری تفاوت زیادی ندارد. 10 سال پیش البته مصرف داروی کاشانی ها بالاتر از حد کشوری بود اما الان این آمار با نرم کشور تقریباً یکسان است. نرم کشوری تجویز و مصرف آنتی بیوتیک 45 تا 50 درصد نسخه ها را شامل می شود. داروی آنتی بیوتیک ضد عفونت استفاده می شود، ولی در ایران که کاشان هم جزو آن است مصرف آنتی بیوتیک بی رویه است، چه سرپایی و خوددرمانی و چه بر اساس تجویز پزشک. در ایران چیزی حدود سه برابر نیاز، آنتی بیوتیک تجویز می شود، این در حالی است که تجویز حداکثر 20 درصد آنتی بیوتیک در نسخه ها قابل قبول است و این چیزی است که WHO -استاندارد جهانی پزشکی- به اندازه 15 تا 20 درصد تجویز آنتی بیوتیک در نسخه ها را عادی می داند اما همان طور که گفته شد در ایران 45 تا 50 درصد نسخه ها حاوی آنتی بیوتیک است.

حکایت ویروس و باکتری

بسیاری از مواقع، تجویز آنتی بیوتیک حتی توسط پزشک نه تنها فایده‌های ندارد، که حتی می‌تواند مضر هم باشد. بحث مهم در موضوع آنتی بیوتیک، بخصوص اکنون که فصل پاییز در راه است و آنفلوآنزا و عفونت‌ها هم از راه می‌رسند و اتفاقی که می‌افتد این است که برای درمان آنفلوآنزا پزشکان آنتی بیوتیک تجویز می‌کنند. آنفلوآنزا بیماری ویروسی است و برای درمان آن آنتی بیوتیک تاثیری ندارد زیرا آنتی بیوتیک روی باکتری اثر می‌گذارد. باکتری موجود زنده است. آنتی بیوتیک چون از نامش مشخص است، ضد حیات است.

سؤال این است، آیا آنتی بیوتیک از رشد باکتری جلوگیری می‌کند یا آن را می‌کشد؟ کاری که آنتی بیوتیک می‌کند آن است که روی مکانیسم زندگی باکتری اثر می‌گذارد و باعث می‌شود بمیرد یا رشد نکند. ویروس موجودی نیست که خودش زنده باشد. باکتری را بر خلاف ویروس اگر کنار بعضی مواد غذایی مورد نظرش بگذارید رشد می‌کند. یعنی باکتری قابل رشد است ولی ویروس رشد نمی‌کند. ویروس وارد بدن من و شما که شد سلول ما را به استثمار می‌کشد، یعنی در سلول من و در هسته آن نفوذ می‌کند و به او دستور می‌دهد شبیه من را بسازد، شبیه فتوکپی. اگر سلول زنده نباشد کاری نمی‌کند. آنتی بیوتیک چون روی باکتری تاثیر می‌گذارد روی ویروس اثر نمی‌کند. چطور جلوی ویروس را بگیریم؟ پاسخ: دارویی میدهیم تا به بدن دستور بدهد شبیه این ویروس را نسازد.

آنتی بیوتیک، دارویی که ممکن است مضر باشد

همان گونه که اشاره شد ما بیماری آنفوانرا را داریم و یکی از داروها هم آنتی بیوتیک است. به آقای پزشک می‌گوییم چرا برای نوع بیماری که ویروسی است آنتی بیوتیک تجویز می‌کنید؟ او پاسخ می‌دهد ممکن است شما حالا که بیماری ویروسی دارید، بدنت مستعد است و باکتری هم از راه برسد و رشد کند. برای جلوگیری از بروز عفونت به شما آنتی بیوتیک می‌دهیم. اما پایه علم پزشکی که بر اساس EBM است یعنی پزشکی مبتنی بر مستندات، می‌گوید آری، کسی که آنفلوآنزا دارد در 10 تا 20 درصد مواقع ممکن است دچار عفونت مجدد با باکتری شود. تاکنون دهها مقاله نوشته شده که درمواقع پس از تجویز آنتی بیوتیک با هدف پیشگیری از رشد باکتری، نه تنها از عفونت مجدد جلوگیری نشده بلکه گونه‌هایی از باکتری و ایجاد عفونت مجدد در بدن پدید آمده چرا که برخی ویروس‌ها در مقابل آنتی بیوتی که مقاوم اند و در نهایت باعث شده بیمار ما در ادامه، هم طول درمان را اضافه و هم آنتی بیوتیک‌های قوی تر تهیه کند. علم پزشکی می‌گوید تجویز آنتی بیوتیک در هر حالتی مثلاً عفونت باکتریایی غلط است، چون ممکن است با سرماخوردگی و با وجود مصرف چرک‌خشک کن، نه تنها بیمار بهبود پیدا نکند بلکه وضع بدتر شود و محیط برای رشد باکتری مهیا شود. خیلی مواقع بیماری درست تشخیص داده نمی‌شود و برای اینکه شکی نباشد شروع می‌کنند به تجویز آنتی بیوتیک! مثلاً در پس التهاب گوش و ناتوانی در تشخیص این که علت آن باکتری است یا ویروس برای اطمینان خاطر، آنتی بیوتیک می‌نویسند و این جاست که مصرف آن بالا می‌رود. باکتری‌ها کم کم دارند به داروها مقاوم می‌شوند. خبر بدتر این که فعلاً آنتی بیوتیک جدیدی کشف نشده و داروسازی دنیا الان دارد روی امورپرمشتری مانند درمان سرطان، آلزایمر، دیابت، فشار خون و... کار و تحقیق می‌کند. داروسازی صنعت اقتصادی است.

مشتری مداری و جلب رضایت خیر؛ آموزش بیمار، آری؛

عیب پزشکی در ایران این است که همکاران ما به بیمار به چشم مشتری نگاه می‌کنند. پزشکی شده مشتری مدارانه و من پزشک باید رضایت شما را جلب کنم که نوبت بعدی هم به من مراجعه کنی چون الان برای من پول تو و مراجعه تو مهم تر از سلامتی توست. وقتی ارتباط پولی بین من و پزشک برقرار می‌شود پزشک می‌خواهد که رضایت مرا جلب کند. پزشکی که تا مدتی معقول نسخه می‌نوشت، ناگهان می‌دیدیم شروع کرده است به نوشتن کورتون و آنتی بیوتیک. از او می‌پرسیم چرا؟ در پاسخ می‌گوید این را مردم از من می‌خواهند! در آمریکا بیمار دیابتی اگر کلاس کنترل بیماری نرود، بیمه اش باطل می‌شود. او موظف است در آن کلاس شرکت کند تا یاد بگیرد که چطور از خود مراقبت کند. یعنی یاد بگیرد چطور تغذیه کند، چطور ورزش کند، چطور دارو استفاده کند، چطور خودش را کنترل کند. ولی ما در کشورمان این آموزش‌ها را نمی‌دهیم. بیمار فقط قرص و آمپول و کورتون و انسولین و بیمارستان و دیگر هیچ آموزشی نمی‌دهیم.

بیمار اول باید خودش این موارد را یاد بگیرد. در آمریکا، سیستم درمانی و بیمه ای چون می بیند شما چاقی مفرط داری اگر کنترل نکنی ظرف چند سال به دیابت و فشار خون و بیماری قلبی و زانو درد مبتلا می شوی و باید کلی برای شما هزینه کند، لذا می آید و برای این که هزینه های بعدی خودش را برای شما کاهش بدهد و مثلاً به جای 5 میلیون، 50 میلیون برای تان هزینه نکند، مجبور تان می کند تا چاقی تان را کاهش دهید.

ارائه داروی بدون نسخه و نقص سیستم

بر اساس آیین نامه OTC ما لیستی از داروهایی را داریم که م شود در داروخانه از پشت کانتر و بدون نیاز به نسخه به مراجعان ارائه داد.

هیچ آنتی بیوتیک و داروی خواب و اعصاب و روانی در این لیست نیست و فقط می توان داروهای عمومی، مسکن ها، داروهای ضد حساسیت، داروهای معمولی معده، قرص پروفن و استامینوفن و سرماخوردگی را بدون نسخه ارائه داد اما متأسفانه این اتفاق می افتد و دیده می شود که این تخلف صورت می گیرد در بعضی شهرها کمتر و برخی بیشتر. ایراد آن هم به ساختار عملکردی داروخانه ها بر می گردد که اگر سیستم صدور نسخه و دریافت آن از سوی بیمار الکترونیک شود، من داروخانه چی ملزم می شوم فقط و فقط در قبال نسخه به شما دارو بدهم چون سیستم مرا کنترل می کند. در اروپا حتی خود داروخانه چی، هم نمی تواند بدون نسخه از داروی اعصاب و روان استفاده کند.

شبانه روزی های کاشان و کمبودی که به زودی رفع می شود

در محدوده شهر کاشان هم اکنون پنج داروخانه شبانه روزی فعال است و در آران و بیدگل و ابویزیدآباد نیز به ترتیب دو و یک داروخانه شبانه روزی مشغول به کارند.

داروخانه های نوش آباد و سفیدشهر و شهرهای اطراف که شبان هروزی نیستند را هم توصیه کرده ایم تا نیاز شبانه مردم را پوشش بدهند، حالا یا به صورت کشیک یا قراردادن داروهای مورد نیاز و حیاتی در درمانگاهها.

مثلاً برای نوش آباد که حجم مراجعه مردم زیاد است، دو داروخانه این شهر موظف شده اند تا به صورت نوبتی تا 12 شب نیاز مردم را پوشش بدهند، بقیه هم بصورت تلفنی چون پزشکان در جریان اند که 12 شب به بعد یکی از داروخانه ها بصورت تلفنی اگر مورد خاصی رخ بدهد دارو را تأمین می کنند.

مقداری هم دارو به صورت اضطرار در اختیار برخی درمانگاهها گذاشته شده تا اگر شب هنگام مردم نیازمند شدند اتفاق حادی رخ ندهد. معیار داروخانه شبانه روزی، به ازای هر 50 هزار نفر یک داروخانه شبانه روزی است که هم اکنون کاشان دچار کمبود یک نمونه از این داروخانه هاست

که البته آن را هم با مکاتبه و هماهنگی با چند داروخانه ها در حال رفع هستیم که به احتمال زیاد تا چند ماه آینده یک داروخانه از تعداد روزانه ها کاسته و به شبانه روزی ها در نقاط مرکزی شهر اضافه می شود

قاچاق هست اما کم است

هم اکنون بحث قاچاق دارو در کاشان آن قدر فراگیر و چشمگیر نیست، اقداماتی البته شروع شده برای جلوگیری و برخورد با قاچاق دارو. بازرسی های ما به محض این که در داروخانه موردی را مشاهده کنند، آنها را جمع آوری، ضبط و با فرد خاطی برخورد می کنند. طبق قانون کشف و ضبط و به کمیسیون ماده 11 ارجاع و مشمول تعزیرات می گردد. در مورد تأمین داروی بیماران خاص در زمان تحریمها، مشکلات حادی در کاشان نداشتیم.

ما تقریباً در سطح کشور از شهرهایی هستیم که با کمترین مشکل در بخش کمبود دارو روبرو شده ایم. اگر هم مشکلی بود بصورت مقطعی برخی بیماران و بعضی داروها که دچار مشکل کمبود دارو می شدند یا می شوند را با تمهیداتی مدیریت کرده ایم. مثلاً بیماران دیابتی، قلبی، هموفیلی، اعصاب و روان و ... در این دوران ممکن است دچار مشکل شوند.

حتی با وجود تحریم ها سعی کرده ایم با داروی جایگزین و تأمین آن به هر شکلی حتی با پیگیری از تهران و ارسال آن دارو با اتوبوس و رساندن به بیمار، اجازه نداده ایم بیمار مشکل حیاتی پیدا کند. هنوز نیز در سطح شهر کاشان گزارشی نداشته ایم که به دلیل کمبود دارو مشکل حاد و حیاتی برای یک بیمار نیازمند رخ بدهد.